

pripremili smo i/ili preveli za vas

primjerice kupanju ili igranju s kućnim ljubimcima. Mogli biste napraviti zvučni zapis u kojem djed ili baka čitaju omiljenu priču svojih unuka, te ga puštati djetetu prije spavanja.

- **Ptičica!** Postavite fotografije baka i djedova u dnevni boravak i često ih pokazujte djeci. Ili posložite obiteljske slike u poseban album koji ćete s djecom često prelistavati pokazujući članove obitelji poimence.
- **Pisanje pisama.** Voli li vaše dijete primati poštu? Pošaljite svojim roditeljima pribor za pisanje, kovertu i nešto poštanskih maraka te ih zamolite da djetetu redovito šalju pisma. Kako biste potaknuli ovaj oblik komunikacije, ohrabrite dijete da odabere jedan dan u tjednu za pisanje odgovora – tako će se djeca, bake i djedovi unaprijed radovati redovitom dopisivanju.
- **S koljena na koljeno.** Mnoge bake i djedovi imaju hobije ili vladaju posebnim vještinama – vješti su u pletenju, obradi drva, kuhanju – i bilo bi im drago kad bi svoja umijeća mogli prenijeti unucima. Opskrbite djecu alatima i oslobodite im vrijeme za učenje tih vještina od baka i djedova.
- **Izradite obiteljsko stablo.** I mlađa i starija djeca uživaju saznati nove stvari o svojim precima i rođacima. Zamolite bake i djedove da podijele svoje priče s ostatkom obitelji. Također ih možete opskrbiti papirom i pisaćim priborom potrebnim za crtanje obiteljskoga stabla!

Sigurnost izvan doma

Bez obzira žive li vaši roditelji u blizini ili ih namjeravate posjetiti u udaljenome mjestu, nemojte zaboraviti da je sigurnost najvažnija. Vaši roditelji možda nisu navikli na djecu u kući, pa bi posjeti zbog opasno-

sti koje vrebaju u svakom kućanstvu mogli završiti pozivanjem hitne službe.

Primijenite popis sigurnosnih mjera u kućanstvu i u suradnji s djedovima i bakama poduzmite sve mjere da njihov dom postane siguran za dijete. Opasni predmeti i tvari – kao što su sredstva za čišćenje, lijekovi, britvice i noževi trebaju biti spremljeni izvan dječjeg do-sega ili zaključani u posebnoj prostoriji. Možda bi bilo dobro da s djedom i bakom pregledate cijelu kuću u potrazi za potencijalnim opasnostima. Oni možda nisu svjesni da se djeca mogu ugušiti

MENE I ROKA BAKA ČUVA SVAKI DAN, VODI NAS U PARK I U VRTIĆ. ONA NIJE NI STROGA NI PREBLAGA. ONA JE JAKO DOBRA.

Doroteja (7 godina)

BAKE I DJEDE NAS ČUVAJU I ZABAVLJAJU. I JAKO VOLE I PAZE. DJEDE SLUŽE DA DJECU SVAŠTA NAUČE.

Erika (6 godina)

ili ozlijediti malenim i lomljivim predmetima. Zahvaljujući takvim mjerama predostrožnosti, djedovi, bake i djeca mogu slobodnije iskoristiti zajedničko vrijeme i posvetiti se dragocjenim trenucima zajedništva.

Izvor:

<http://kidshealth.org/parent/positive/family/grandparents.html>

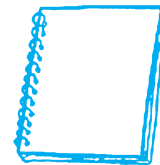
Pogled iz za djecu

Davorka Osmak-Franjić, prof. psihologije savjetnica pravobraniteljice za djecu

Nedavno mi je baka šestogodišnjakinje pokušala objasniti po čemu je vrijeme koje provedu zajedno, njezin angažman i cjelokupan

odnos s unukom, drukčiji i poseban u usporedbi s odnosom koji je gradila sa sinom. Kaže kako je sada, iako je još uvijek zaposlena i privatna poduzetnica, spremna sve poslove koje ima staviti na stranu i vrijeme koje provodi s unukom posvetiti samo njoj. Rado je odvodi u šetnje, odlaze zajedno u kupovine, želja joj je kod djevojčice razviti interes za umjetnost, rado se s njom igra. Uživa u svijesti o svakom zajednički provedenom trenutku. U usporedbi s tim, vrijeme majčinstva pamti po također lijepim trenucima s djetetom, ali obilježenima potrebom obavljanja niza drugih poslova i obiteljskih obveza, što je nerijetko kod nje izazivalo osjećaj napetosti i griznje savjesti zbog kratkoće vremena koje je doista mogla posvetiti sinu.

Devetogodišnjak mi je na pitanje o razlozima veselom i bespogovornom odlasku u posjete baki i djedu objasnio kako mu je s njima lijepo zato što provode mnogo vremena u igranju društvenih igara, razgovaraju, baka mu priča priče iz vremena kad su njegova mama i ujak bili mali, pričaju o vremenu kad su baka i djed bili djeca, s djedom obavlja poslove na dvorištu. Odnos s bakom i djedom obilježen je u slučaju ovog dječaka uglavnom ugodnim i lijepim sadržajima, koji nisu opterećeni 'moranjima'. Ove dvije sličice, iako nisu reprezentativni

Ureda pravobraniteljice

Na koji način se organiziraju susreti i druženja djece s bakama i djedovima u obiteljima u kojima su iz nekog razloga narušeni obiteljski odnosi i kako je ova mogućnost regulirana Obiteljskim zakonom, pročitajte u članku savjetnice pravobraniteljice za djecu.

primjeri odnosa bake, djeda i unuka, vidim kao dobru ilustraciju tog odnosa za uvod u članak u kojem će biti govora o odnosu unuka, baka i djedova iz perspektive Ureda pravobraniteljice za djecu.

Utjecaj djedova i baka na odgoj

Iako doživljaj koji unuci, bake i djedovi imaju tijekom druženja nije nužno drukčiji od opisanog, obiteljski kontekst razvoja odnosa u obiteljima koje se Uredu obraćaju molbom za pomoć, obilježen je, nažalost, najčešće narušenim i konfliktnim odnosima odraslih članova obitelji. Prema podacima istraživanja, sedamdeset posto ljudi u svom životnom vijeku postaju bake i djedovi, pri čemu žene postaju bake oko pedesete godine života, dok muškarci postaju djedovi nešto kasnije. U ulozi baka i djedova ostaju do kraja života, što je kod velikog broja osoba, otprilike, trećina životnog vijeka. Radi se o važnoj životnoj ulozi, koja je za većinu osoba povezana s pozitivnim iskustvima i osjećajima te je kao takva značajan izvor ugone. Njihov utjecaj na djecu može biti dvojak, izravan i neizravan, te isto tako poželjan i nepoželjan. Neizravno, njihov se utjecaj očituje kroz način na koji su odgovajali svojoj djeci, koja u ulozi roditelja mogu ponavljati naučene obrasce ponašanja, kao i kroz emocionalnu i financijsku podršku svojoj djeci. Izravan utjecaj baka i djedova na unuke očituje se kroz različite obiteljske procese i uloge koje mogu imati u životu djeteta, osobito dok je dijete malo. Bake i djedovi mogu imati i izrazito značajno mjesto u socijalnoj mreži djeteta, biti izvor emocionalne podrške, 'posredovatelji' u slučajevima konflikta djeteta i roditelja ili tamo gdje su roditelji u međusobnom konfliktu, mogu preuzeti

ulogu zamjene za roditelja koji iz različitih razloga ne sudjeluje u odrastanju djeteta. Ponekad je djetetu važna sama spoznaja da se mogu na njih osloniti (Smith, P.K., 1988.).

Priroda odnosa baka, djedova i unuka varira i vezana je za dob djece - dok mlađa djeca bake i djedove doživljavaju kroz ono što rade za njih, adolescenti ih doživljavaju kao osobe koje su ih spremne slušati i

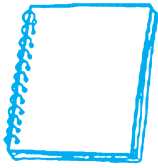
koje predstavljaju osobe od povjerenja (Tyszkowa, 1993.). U obiteljskom sustavu, bake i djedovi mogu imati značajan utjecaj na socijalni, emocionalni i kognitivni razvoj djeteta, mogu pridonijeti razvoju djetetovog identiteta, imati utjecaj na ponašanje djeteta, mogu utjecati na način na koji dijete gradi odnose u obitelji.

Iz perspektive Obiteljskog zakona

Važnost utjecaja baka i djedova u životu

Bake i djedovi mogu biti izvor emocionalne podrške djetetu

pripremili smo i/ili preveli za vas

djeteta prepoznata je kod nas i kroz *Obiteljski zakon*, koji u situacijama nemogućnosti dogovora među članovima obitelji daje pravnu mogućnost bakama i djedovima, kao i drugim članovima šire obitelji, da u izvanparničnom postupku zatraže pravo na susrete i druženja. Ova mogućnost regulirana je čl. 107. Obiteljskog zakona (NN 116/03, 17/04, 136/04, 107/07) u st. 1. koji glasi:

(1) Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog bake ili djeda, odnosno djeteta, donijeti odluku o susretima i druženju unuka s bakom, odnosno djedom, uzimajući u obzir dobrobit djeteta.

Isto tako, sukladno čl. 116. Obiteljskog zakona, sud može u izvanparničnom postupku zabraniti roditelju, baki ili djedu, sestri ili bratu, odnosno polusestri ili polubratu koji ne živi s djetetom da se neovlašteno približava djetetu na određenim mjestima ili na određenu udaljenost te da ga uznemiruje. Postupak može pokrenuti centar za socijalnu skrb, roditelj ili dijete. U postupku donošenja odluke o tome hoće li baki i djedu biti određeno vrijeme za susrete i druženje s unukom, od osobite je važnosti procijeniti koje bi rješenje u postojećoj dinamici obiteljskih odnosa bilo za dobrobit djeteta. Naime, potreba za reguliranjem ovog djetetovog prava javlja se u situacijama izrazito konfliktnih odnosa u obitelji.

U redu pravobraniteljice za djecu obraćaju se bake i djedovi koji su uskraćeni za susrete i druženja s unucima zbog roditeljske nespremnosti da djeci omoguće kontakte sa širom obitelji, najčešće u slučaju razvoda braka ili prestanka obiteljske zajednice, kao i u slučaju smrti jednog roditelja. Te poteškoće javljaju se i u situacijama kad roditelji žive u skladnim odnosima, ali zbog različitih životnih okolnosti ne dopuštaju susrete i druženja djeteta sa širom obitelji. Uredu se obraćaju i roditelji koji smatraju kako ih bake i djedovi, inzistirajući na održavanju susreta i druženja s unucima, ograničavaju u njihovom roditeljskom pravu te se pozivaju na štetnost utjecaja baka i djedova na djecu ili čak neprepoznavanje potreba

djece koja takve susrete i druženja ne žele ili ih se u ekstremnim slučajevima i plaše. Bake i djedovi javljaju se i u ulozi 'opuno-moćenika' svoje odrasle djece u rješavanju partnerskog sukoba i tijekom donošenja odluka o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti te o načinu na koji će se družiti s roditeljem s kojim ne živi.

Procjena centra za socijalnu skrb

Kako bi sud mogao na kvalitetan način procijeniti koje bi rješenje bilo sukladno dobrobiti djeteta, on će od centra za socijalnu skrb u postupku zatražiti prijedlog i mišljenje, koje centar dostavlja nakon što provede potrebne radnje za izradu takvog prijedloga i mišlje-

**BAKE I DJEDE SLUŽE DA DJECU
VODE U ŠETNJU I NA SPORT. S
DJEDOM IGRAŠ NOGOMET I
TRČIŠ. ONI NISU STROGI. TETA
U VRTIĆU JE STROGIJA.**

Mislav (6 godina)

**ONI SU ZAMJENA ZA MAMU
I TATU. ONI IH ZAMIJENE KAD
IH NEMA. NISU STROGI NEGO
JAKO DOBRI, VOLE SLAGAT
PUZZLE SA MNOM.**

Iva (6 godina)

nja. U davanju prijedloga i mišljenja sudu sudjeluju socijalni radnik i psiholog centra koji, svaki s aspekta svoje struke, vrše 'obradu' koja uključuje provjeru uvjeta u kojima bi dijete u slučaju susreta i druženja s bakom i djedom boravilo, procjenu osobina ličnosti bake i djeda, njihove spremnosti i kapaciteta za organizaciju susreta koji bi bili u interesu djeteta. Također je važno tijekom postupka procjene provesti savjetodavne razgovore s bakama, djedovima i roditeljima djeteta kako bi im se ukazalo na potrebu zaštite djeteta od dovođenja u situacije svjedočenja sukobima odraslih članova obitelji vezano za temu

odnosa s unucima, koji neovisno o odnosu svojih roditelja s bakom i djedom, prema njima mogu imati pozitivan stav i gajiti osjećaje ljubavi i privrženosti. Valja imati na umu da su djeca egzistencijalno vezana za roditelje i privržena im. Dovođenje u situacije koje oni uslijed nedostatka iskustva i emocionalne nezrelosti mogu doživjeti kao situacije u kojima moraju birati između roditelja i baka i djedova ili u kojima osjećaju da 'izdaju' jedne ili druge (a što svojim ponašanjem generiraju odrasli), za djecu je emocionalno zahtjevno, stresno i nepoželjno.

U postupcima u kojima se odlučuje o susretima i druženju bake i djeda s djetetom, kao i u drugim postupcima u kojima se odlučuje o nekom djetetovom pravu i interesu, dijete, prema Obiteljskom zakonu, ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama uvažavanja njegovog mišljenja, koje će se uzeti u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti. Razgovor s djetetom se u praksi provodi u centru za socijalnu skrb od strane psihologa koji razgovor provodi uvažavajući prije svega aktualno stanje i reakcije djeteta. Poželjno je nakon razgovora s djetetom odraslim članovima obitelji koji sudjeluju u postupku dati povratnu informaciju o reakcijama djeteta na aktualnu obiteljsku dinamiku, način na koji dijete reagira s obzirom da se vodi sudski postupak u kojem se odlučuje o pitanjima koja se djeteta najviše tiču, kao i o poželjnim ponašanjima odraslih osoba koja se očekuju u toj situaciji. Ukoliko sud u postupku, na temelju predočenih činjenica, utvrdi da susreti i druženja baka, djedova i unuka nisu u skladu s dobrobiti djeteta, odbit će zahtjev podnositelja. Od osobitog je značaja roditeljima, bakama i djedovima naglasiti da je za cjelokupnu klimu u obitelji važno da sve odrasle osobe preuzmu odgovornost za svoj dio utjecaja na rast i razvoj djeteta i cjelokupno ozračje u kojem dijete odrasta te ih poticati u preuzimanju odgovornosti za nastalu obiteljsku dinamiku.